

มุมหนังสือ

ศศ.วัฒนา ปุญญฤทธิ์

ธันวาคม 2555

การจัดมุมหนังสือในปัจจุบันจะมีลักษณะที่ต่างออกไปจากเดิมที่มีเฉพาะหนังสือให้เด็กอ่านแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ในปัจจุบันลักษณะของมุมหนังสือจะมีการเพิ่มเติมมมย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรู้หนังสือเข้าไปด้วยให้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ดังนั้นมุมหนังสือจึงรวมมมย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องคือ มุมอ่าน มุมฟัง มุมพูด มุมเขียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องกันในเรื่องของการรู้หนังสือ และความรู้ทางภาษา มุมหนังสือในปัจจุบันจึงเป็นมุมภาษา ที่รวมเอา กิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นทางภาษาเข้าไว้ด้วยกัน โดยจัดให้มีพื้นที่ต่อเนื่องกัน จากการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน ลักษณะของมุมภาษา ครอบคลุมกิจกรรมทั้งการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน ซึ่งจะฝึกให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการทำความเข้าใจทางภาษา การจัดวัสดุของใช้ ของเล่น จึงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทางภาษาที่ต้องการ ในการเล่น เช่น ทักษะการพูด การรู้จักตัวหนังสือ การอ่านออกเสียง หรือการรู้ความหมายของคำต่าง ๆ ตัวอย่างของวัสดุตามวัตถุประสงค์ เช่น

ทักษะการพูด วัสดุที่จัดไว้ที่มุมการพูด เช่น บัตรภาพที่แสดงเรื่องราว กล้องปริศนาที่มีภาพแล้วให้บรรยายตามภาพที่ปรากฏ เล่นพูดไมโครโฟน พูดบันทึกเสียง เป็นต้น

การรู้จักตัวหนังสือ วัสดุที่จัดไว้ เช่น ตัวหนังสือที่ทำจากวัสดุต่าง ๆ กระดานแม่เหล็กสำหรับเล่นเรียงตัวหนังสือ ตรายางตัวหนังสือ บัตรภาพตัวหนังสือ เป็นต้น

การอ่านออกเสียง วัสดุที่จัดไว้ เช่น เกมถอดคำที่ออกเสียงคล้ายกัน บัตรภาพกับคำ เกมฝึกอ่านแบบต่าง ๆ เป็นต้น

การรู้จักคำต่าง ๆ วัสดุที่จัดไว้เช่น บัตรคำกับภาพ เกมต่อภาพกับคำ บัตรคำ ตัวหนังสือพลาสติกที่นำมาเล่นต่อเป็นคำต่าง ๆ เกมทางภาษาแบบต่าง ๆ เป็นต้น

พื้นที่การอ่าน

บริเวณที่จัดเป็นพื้นที่การอ่านจะต้องเงียบสงบ มีแสงสว่างเพียงพอในการอ่าน หรือมีโคมไฟสำหรับอ่านที่เด็กสามารถปรับทิศทางเพื่อส่องเฉพาะที่ได้ พื้นที่อ่านจะต้องจัดให้สบาย ไม่จำเป็นต้องเป็นโต๊ะที่นั่งอ่าน อาจจัดเป็นเก้าอี้นวม มีหมอนอิงสวย ๆ นุ่มนึ่ม มีพรมปูสำหรับนอนอ่าน มีชั้นจัดแสดงหนังสือที่น่าอ่าน เชิญชวนให้เข้าไปอ่านหนังสือ ดิจโปรเตอร์ที่แสดงเนื้อหาของ

หนังสือไว้ใกล้ ๆ เพื่อสร้างความสนใจ ดิจภาพแสดงการอ่านสวย ๆ เพื่อโน้มน้าวใจเด็ก ๆ ในมุมการอ่าน ที่ผนังแขวนโคลงกลอนง่าย ๆ สำหรับอ่าน มีหนังสือที่จัดวางไว้บนชั้นเตี้ย ๆ ให้เด็กหยิบอ่านได้สะดวก และมีหนังสือเสริมใส่ตะกร้าวางไว้ข้าง ๆ ให้เลือกหยิบไปอ่านเพิ่มเติม หนังสือที่จัดวางไว้ให้อ่านมีหลากหลายประเภท เช่น หนังสือนิทานทั่วไป นิทานพื้นบ้าน เทพนิยาย นิทานอมตะ หนังสือแนวจินตนาการ หนังสือความรู้ หนังสือทำมือของเด็ก ๆ หนังสือเล่มใหญ่ หนังสือภาพ หนังสือปริศนา หนังสือสอนการอ่านง่าย ๆ หนังสือคำกลอนสำหรับเด็ก หนังสือภาพวัฒนธรรมของคนชาติต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้อาจจัดมุมหนังสือให้แสดงถึงวัฒนธรรมที่

ต้องการนำเสนอ มีตะกร้าใส่ผ้าผืนใหญ่ ๆ ให้เล่นตกแต่งบริเวณ เช่น ทำเป็นซุ้มการอ่านตามลำพัง / กระโจมผ้า เป็นต้น มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีหนังสือ 5 – 8 เล่มต่อเด็ก 1 คน ที่เข้าไปเล่นในพื้นที่นี้ มีงานวิจัย พบว่าจากการศึกษาศูนย์เด็กกว่า 3,000 แห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหนังสือที่จัดให้เด็กอ่านที่มุมหนังสือน้อยมากเฉลี่ย 1-2 เล่มต่อคน ซึ่งมีผลต่อคุณภาพที่ต่ำ ถ้าหากมีความต้องการที่จะให้เด็กมีทักษะการรู้หนังสือ (Bullard, 2011 : 122)

พื้นที่การพูด

พื้นที่การพูดอาจจัดอยู่ใกล้กับมุมการอ่าน บางครั้งเด็ก ๆ ก็อ่านออกเสียงดัง หรือเล่าบรรยายเรื่องราวจากหนังสือคล้ายกับการอ่าน บางครั้งเด็ก ๆ จะเล่าเรื่องจากหนังสือให้เพื่อนฟัง หรืออ่านหนังสือเสียงดังไปพร้อมกับผู้ใหญ่ เด็กบางคนต้องการจะพูด เล่า และสื่อสารสิ่งที่ตนรู้เกี่ยวกับหนังสือให้ผู้อื่นได้รับรู้ มุมการพูดจะเป็นบริเวณที่เปิดโอกาสให้เด็กพูดเล่าเรื่องราวจากการเล่นเชิดหุ่น เล่าเรื่องผ่านภาพหรือหุ่น หรือการพูดจินตนาการ วัสดุที่จัดให้ที่พื้นที่นี้ เช่น

- กล้องภาพยนตร์มือหมุน
- หุ่นมือพร้อมโรงหุ่น
- กล่องใส่ตัวละครตามเรื่องราวในหนังสือนิทานที่จะเอามาเล่าเรื่องได้

- เทปบันทึกเสียง พร้อมไมโครโฟน
- หน้ากากตัวละคร เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ต่าง ๆ
- กระดานแม่เหล็ก พร้อมตัวละครติดแถบแม่เหล็ก
- ฯลฯ

พื้นที่การเขียน

เป็นพื้นที่จัดให้เล่นขีดเขียนสื่อต่าง ๆ ตามจินตนาการ หรือเขียนหนังสือตามตัวอย่าง เด็กเล็ก ๆ จะพัฒนาการรู้หนังสือจากการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน แมคโดนัลด์ (Mac Donald, 2006 อ้างถึงใน Bullard, 2011 : 118) ระบุถึงขั้นการเขียนของเด็กที่เป็นขั้นพัฒนาการดังนี้

ขั้นที่ 1 ขีดเขียนอย่างไม่มีจุดหมาย

ขั้นที่ 2 ขีดเขียนอย่างมีความหมายเพื่อสื่อถึงความคิดภายใน

ขั้นที่ 3 ขีดเขียนคล้ายตัวหนังสือ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ และแสดงความแตกต่างของตัวหนังสือกับรูปภาพ

ขั้นที่ 4 เขียนคล้ายตัวหนังสือ และเริ่มเขียนชื่อของตนเอง และตัวหนังสืออื่น ๆ ในสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 5 เขียนพร้อมสะกดตัวหนังสือไปด้วย อาจยังเขียนผิดอยู่ แต่สิ่งที่เขียนจะมีความหมายต่อเด็ก

ขั้นที่ 6 เขียนพร้อมสะกดตัวหนังสือพร้อมออกเสียงด้วยคำที่ถูกต้อง

บริเวณพื้นที่การเขียน จัดดังนี้

- มีโต๊ะการเขียนพร้อมเก้าอี้นั่ง
- เครื่องเขียนเป็นดินสอ ปากกาแบบต่าง ๆ
- กระดานสำหรับเขียนแบบต่าง ๆ
- ของเล่นที่ใช้ขีดเขียนได้ เช่น กระดาษทราย กระดาษชานวน กระดานแม่เหล็ก กระดาษ

หุ้มพลาสติกที่เขียนและลบได้ กระดานไวท์บอร์ด

- คอมพิวเตอร์ พร้อมแป้นพิมพ์ และเครื่องปริ้นท์
- ตัวอย่างการเขียนตัวหนังสือแบบต่าง ๆ
- แฟ้มเก็บงานเขียน ฯลฯ

พื้นที่การฟัง

เด็กเล็ก ๆ ต้องการการพัฒนาทางภาษา เริ่มจากการฟัง ฟังการอ่านจากผู้ใหญ่ จากนั้นจะสนใจที่จะอ่านไปพร้อม ๆ กับผู้ใหญ่ และสนใจที่จะอ่านด้วยตนเอง การฟังจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ทางภาษา พื้นที่การฟังในมุมหนังสือหรือมุมภาษา จึงเป็นพื้นที่ที่จะฝึกฝนให้เด็กได้ฝึกทักษะ

การฟัง ฟังการใช้ประสาทสัมผัสจากการฟังเรื่องราวต่าง ๆ นำไปสู่การคิดติดตามเรื่องที่ฟัง และเพิ่มพูนทักษะทางภาษา สิ่งที่ดีไว้ในพื้นที่การฟัง เช่น

- จัดให้มีบริเวณการฟังที่มีที่นั่งสบาย ๆ
- มีเครื่องเสียงเกี่ยวกับการฟัง เครื่องบันทึกเสียง หูฟัง
- มีเกมการฟัง
- มีกิจกรรมการฟัง เช่น ฟังเพลง คำกลอน บทร้อยกรอง
- มีเครื่องบันทึกเสียงของเด็กและฟังสิ่งที่ตนบันทึก
- มี C.D. ให้เลือกฟัง ฯลฯ

มุมหนังสือที่จัดไว้ในห้องภายในอาคารจึงเป็นพื้นที่ที่รวมกิจกรรมเกี่ยวกับการพูด ฟัง อ่าน และเขียนของเด็ก ๆ โดยอาจจัดได้รวมกัน หรือจัดให้เชื่อมโยงกันเพื่อทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องกันได้

แบบประเมินมุมหนังสือ

เมื่อจัดมุมหนังสือแล้ว อาจประเมินว่ามุมที่จัดขึ้นนี้ตอบสนองความต้องการของเด็กได้เหมาะสมไหม หรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาเด็กหรือไม่ โดยอาจใช้แบบประเมินดังนี้ (Bullard, 2011 : 138)

- มุมภาษาที่จัดขึ้นอยู่ในบริเวณที่สงบไม่ถูกรบกวนจากการเล่นอื่นที่เสียงดัง
- มีการจัดพื้นที่ที่ชัดเจนแสดงให้รู้ว่าเป็นมุมภาษา
- มีพื้นที่กว้างพอสำหรับการเข้าไปเล่นของเด็ก 5 – 6 คน
- จัดพื้นที่ได้สวยงามและมีความสบายควบคู่กัน
- จัดได้สร้างความสนใจ เชิญชวนให้เข้าไปที่มุม เช่น การจัดโชว์หนังสือ หรือจัดไฮไลต์

เช่น ภาพที่น่าสนใจจากหนังสือ

- มีกิจกรรมที่ให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสื่อวัสดุต่าง ๆ
- มีหนังสือเพียงพอต่อเด็ก 5 – 6 คน (5 – 6 เล่ม : เด็ก 1 คน)
- มีหนังสือสำรองเพิ่มเติม
- หนังสือที่จัดแสดงไว้อยู่ในสภาพดี
- มีการจัดแสดงหนังสือไว้สะดุดตา น่าสนใจ ในหิ้ง หรือชั้น กระเป๋าผนัง
- หนังสือมีคุณภาพ
- มีการจัดหนังสือเพิ่มเติมอยู่เสมอ
- หนังสือเหมาะกับวัยของเด็ก
- มีกิจกรรมตอบสนองความสนใจของเด็ก

- นำเสนอถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมต่าง ๆ
- ช่วยพัฒนาการรู้หนังสือทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน
- มีที่นั่งที่สบายทั้งการทำกิจกรรม การฟัง พูด อ่าน เขียน
- มีชั้นวางอุปกรณ์การฟัง การพูด การเขียน
- มีเครื่องมือ เครื่องใช้ประกอบกิจกรรมทางภาษา
- มีเครื่องมือสำหรับการทำหนังสือ
- มีวารสาร
- มีกระดาษเปล่าสำหรับขีดเขียน
- มีบอร์ดสำหรับขีดเขียน
- มีแบบการเขียนตัวหนังสือชนิดต่าง ๆ ติดแสดงไว้
- มีระบบการเก็บงานที่ทำ
- มีเทปบันทึกเสียงสำหรับเด็ก เล่นบันทึกเสียง และเปิดฟัง
- มีเครื่องเล่น C.D. เครื่องเสียง หู ฟัง
- มีเกมเกี่ยวกับการฟัง
- มีที่นั่งฟังที่สบาย ๆ
- มีพื้นที่สำหรับให้เล่นเล่าเรื่อง หรือเชิดหุ่น

นอกจากแบบประเมินนี้ อาจเพิ่มเติมรายการประเมินอื่น ๆ ที่น่าสนใจลงไปอีก เพื่อให้มุมภาษาที่จัดขึ้นมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน นอกจากนี้กิจกรรมทางภาษาอาจจัดภายนอกอาคารได้ เช่น การจัดตะกร้าหนังสือพร้อมผ้าปูและหมอนอิง ให้เด็กยกไปปูพรม นอนอ่านหนังสือที่ริมระเบียง หรือใต้ร่มไม้ วันที่อากาศดี ๆ ก็ได้ มุมหนังสือหรือมุมภาษาจึงเป็นมุมที่จะช่วยให้เด็กได้ทำกิจกรรมทางภาษา ช่วยตอบสนองความสนใจทางภาษา และยังช่วยให้เด็กรักที่อ่าน เขียน ฟัง และพูด และเกิดการพัฒนาทางภาษาต่อไป

หนังสืออ้างอิง

Bullard. J. (2011). **Creating environments for learning birth to age eight.** New Jersey : Pearson Education. Inc.